

Andrzej Dombrowski

GNIAZDOWANIE KRUKA *Corvus corax* NA SŁUPACH LINII ENERGETYCZNEJ POMIĘDZY SIEDLCAMI A ŁOSICAMI

W roku 1999 skontrolowano linię energetyczną 110 kV pomiędzy Siedlcami (ul. Terespolska) a Łosicami. Długość linii wynosiła 33,5 km a liczba słupów 122. W trakcie 2-krotnej kontroli przeprowadzonej w okresie wysadywania (7 i 14 III) oraz wkrótce po opuszczeniu gniazd przez młode (3 i 15 V) wykryto 8 zajętych gniazd kruka. Pięć gniazd znajdowało się w granicach kontrolowanej w tym samym roku powierzchni próbnej (Dombrowski *et al.* 1999). Nie stwierdzono niezajętych gniazd. Średnie zagęszczenie gniazd wyniosło 2,4/10 km linii energetycznej, ale w miejscu największej ich koncentracji (5 gniazd na długości 7,75 km) w okolicy miasta Mordy wartość ta wynosiła 6 gniazd/10 km. Natomiast trzy pozostałe gniazda były rozproszone: pod Łosicami (2 km od skrajnych zabudowań miasta); pod Siedlcami (0,8 km od zabudowań) oraz koło wsi Pruszyń Pieńki. Najbliższe gniazdo od zabudowań miasta Mordy znajdowało się w odległości 400 m, natomiast odległość od najbliższych zabudowań wiejskich wynosiła 370 i 380 m (Głuchów i Pruszyń Pieńki). Prawie wszystkie gniazda były zlokalizowane wśród rozległych pól, w odległości przynajmniej 200 m od najbliższych lasów. Tylko jedno gniazdo znajdowało się zaledwie 35 m od najbliższego lasu.

W trakcie drugiej kontroli, w pobliżu 7 gniazd (maksymalnie do 350 m) przebywały grupki młodych ptaków. Liczbę młodych udało się ustalić przy 6 gniazdach (2, 2, 3, 3, 4, 5 *juv.*), dzięki czemu możliwe było obliczenie sukcesu lęgowego. Przy jednym gnieździe nie udało się dokładnie ustalić liczby młodych ukrytych w pobliskiej, gęstej brzezynie. Natomiast w gnieździe zlokalizowanym koło Siedlec kruki młodych nie wyprowadziły – jedno pisklą w wieku około 18-22 dni znaleziono martwe pod gniazdem a drugie, również martwe leżało na skraju gniazda – w pobliżu gniazda przebywał dorosły, silnie zaniepokojony ptak. Tak więc sukces gniazdowy wynosił 87,5% a sukces lęgowy: 2,7 *juv.*/parę lęgową (N = 7) oraz 3,2 *juv.*/parę z sukcesem (N = 6). Po opuszczeniu gniazd przez młode kruki, jedno gniazdo zostało zajęte przez kobuzę *Falco subbuteo* a drugie przez pustułkę *Falco tinnunculus*.

W trakcie całego sezonu lęgowego kruków, począwszy od budowy gniazd w styczniu aż do wylotu młodych na przełomie kwietnia-maja i później w trakcie sezonu lęgowego pustułki i kobuza do końca lipca, nie odnotowano interwencji energetyków w wyniku ewentualnej awarii spowodowanej przez gniazdujące na słupach gatunki.

Gniazdowanie kruków na słupach energetycznych jest znane we wschodniej części Mazowsza od roku 1981, kiedy wykryto gniazdo na słupie linii 400 kV pod Otwockiem – (na „Bagnie Całowanie” – A. Dombrowski *in litt.*). Natomiast pojedyncze gniazda na słupach linii 110 kV na południowym Podlasiu wykryto w roku 1986 pod Stoczkiem Łukowskim (AD) i Mordami (D. Kuć – inf. ustna). Proces zasiedlania przez kruki słupów energetycznych rozpoczął się w środkowo-wschodniej Polsce

przypuszczalnie w 2. połowie lat 70. W Mazowieckiej Kartotece Faunistycznej zdeponowanej w Siedlcach znajduje się 7 takich „stanowisk” z różnych rejonów wschodniego Mazowsza i południowego Podlasia (m. in. pod Ostrołęką, Wyszkowem, Wołominem, Łukowem i Żelechowem) z okresu 1981-1998. Stanowi to zaledwie 2,2% stanowisk lęgowych kruka zdeponowanych w kartotece regionalnej. Z kolei na zbadanej w roku 1999 powierzchni 130 km² (przeciętej na długości 15 km linią energetyczną 110 kV) gniazdowało aż 5 par, co stanowi 35,7% liczącej 14 par populacji. Z pewnością obie liczby nie oddają nawet w dużym przybliżeniu udziału gniazd na słupach energetycznych w populacji mazowiecko-podlaskiej. Na słupie energetycznym z gniazdem kruka zlokalizowanym w odległości 1 km od miasta Mordy już 11 VIII 1999 zaczęło się formować noclegowisko kruków (14 os.). Słupy energetyczne zdają się zatem być zarówno ważnym miejscem lęgowym jak i noclegowym.

Krajowa literatura jest dość uboga w informacje na temat adaptacji kruka do gniazdowania na słupach energetycznych – np. Zawadzka (1996) podaje 2 gniazda zlokalizowane w takich miejscach pod Suwałkami na początku lat 90., wskazując na bliskie sąsiedztwo miasta. W końcu lat 80. na Śląsku wykryto 2 takie gniazda (Dyrcz 1991), Krzyżków (1995) podaje taki typ gniazdowania pod Sulechowem na Ziemi Lubuskiej, a Osojca (1997) opisuje taki przypadek z południowego Mazowsza. Przypuszczalnie w większości regionów Polski doszło do omawianej adaptacji, a perspektywy dla frakcji populacji nasłupowej są wręcz nieograniczone, bowiem łączna długość linii wysokiego napięcia przekracza w naszym kraju 300 tysięcy km (Marczak 1999).

Literatura

- Dombrowski A., Goławski A., Szymkiewicz M. (w druku). *Występowanie ptaków drapieżnych i kruka *Corvus corax* w krajobrazie rolniczym Wysoczyzny Siedleckiej w latach 1978-1999*. Not. Orn.
- Dyrcz A. 1991. *Kruk (*Corvus corax*)*. W: Dyrcz A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J. Ptaki Śląska. Monografia Faunistyczna. Uniwersytet Wrocławski. Zakład Ekologii Ptaków, Wrocław 439-441.
- Krzyżków T. 1995. *Kruk – *Corvus corax**. W: Jermaczek A. (et al.). Ptaki Ziemi Lubuskiej; monografia faunistyczna. Świebodzin: Wydaw. Lubuskiego Klubu Przyrodników.
- Marczak K. 1999. *Linie bardziej energetyczne*. *Środowisko* 7,1 (135): 21-24.
- Osojca G. 1997. *Nietypowe gniazdowanie kobuza (*Falco subbuteo*)*. *Kulon* 2: 76-77.
- Zawadzka D. 1996. *Rozmieszczenie, wybiórczość środowiskowa, pokarm i rozród kruka (*Corvus corax*) w Wigierskim Parku Narodowym*. Not. Orn. 37: 235-245.

Adres autora:

Andrzej Dombrowski, ul. Świerkowa 18, 08-110 Siedlce

NESTING OF THE RAVEN *Corvus corax* ON POLES FOR POWER LINES BETWEEN SIEDLCE AND ŁOSICE

Summary

In 1999, a 33,5-km section of the 110 kV power line between Siedlce and Łosice (eastern Poland) was monitored for raven nests. Eight active nests were found, corresponding to an average density of about 2,4 pairs/10 km of the line, with the highest density of 6 nests/10 km near the town of Mordy. The nest success was 87,5 %, and the breeding success was 2,7 fledglings/breeding pair (N = 7) and 3,2 fledglings/successful pair (N = 6). When the young ravens fledged, one nest was occupied by the kestrel and another one by the hobby. The first cases of raven nesting on power poles were recorded from the eastern Masovia (Mazowsze) region in 1981 and in southern Podlasie region in 1986. Power poles are also used by ravens as rookeries.

Do najcięższych stwierdzeń w okresie letnim należy z pewnością zaliczyć mieszanie sioły (po raz 3 w Regionie), sioły białowaszy (po raz 3 w Regionie, na tym samym stanowisku) i jedno gniazdownie rybny białokrzydłej – w dolinie Dunajca (po raz 2). W tym celu sioły i gniazdownie w opisywanym roku to bez wątpienia najcięższe stwierdzenia, które zostały wyliczone i innych gatunków podlegających weryfikacji przez KF-PTZool nie uzyskano dotychczas otrzeźwień.

Poniżej zestawiono najcięższe obserwacje ornitologiczne dokonane na Miżynie Mazowieckiej w roku 1999.

(Cytowanie pojedynczych stwierdzeń jest dopuszczalne jedynie z podaniem nazwiska obserwatora/ów)

Obserwacja biologiczno-ekologiczna

Bocian biały *Ciconia ciconia*

28.07 – para budująca gniazdo, Kozienice (M. Rebin)

Pustułka *Falco tinnunculus*

27.04-05.05 – para prawdopodobnie lęgowa na katedrze w Siedlcach (A. Dombrowski)

Kobuz *Falco subniger*

03.05-13.08 – para lęgowa w gnieździe kłosa na maszcie energetycznym linii 110 kV, Ciempurów, gm. Przesmyki, pow. Siedlce (A. Dombrowski)